

Brobygning i og på tværs af uddannelse – broer til fremtiden

Bo Klindt Poulsen, ph.d, lektor
VIA Center for Professionsstudier
DASYS Uddannelseskongference
7. maj 2025

Jeg vil sige noget
om...

Center for professionsstudier.

Aftale om reform af
professionsbacheloruddannelser.

Den kliniske vejlednings betydning på
godt og ondt.

Den kliniske vejleder som brobygger til
et liv med professionen.

Center for professionsstudier – et nyt forskningscenter i VIA

Nyt tværgående og tværdisciplinært forskningscenter i VIA

+ 60 videnmedarbejdere, 20 ph.d.'er,
4 forskningsledere, 4 docenter

Tidsskrift for Professionsstudier:: <https://tidsskrift.dk/tipro>

Nordic Journal of Working Life Studies: <https://tidsskrift.dk/njwls/about>

Vi udforsker, udvikler og udvider
forståelsen af professioner,
professionsuddannelser og
forbindelserne derimellem

Forskningsområder og -programmer

- Hvad er professionalitet og professionsfaglighed, hvilken viden, etik og normativitet i uddannelse og udøvelse?
- Hvordan med de studerendes professionelle udvikling undervejs? Hvordan har de det og udvikler sig?
- Hvilke udfordringer og hvad er status i professioner og uddannelser?
- Hvordan indrette uddannelser og undervisning?
- Hvilken vejledning på vej ind, under studiet og ud i professionen?
- Hvilke forandringer og hvordan i professioner og uddannelse?
- Hvordan bidrage til at håndtere og løse samfundsudfordringer?

At blive og forblive professionsudøver

Hvorfor mangler vi lærere,
pædagoger,
sygeplejersker,
socialrådgivere og andre
vigtige professionelle i
den offentlige sektor?
Og hvad kan vi gøre ved
det?

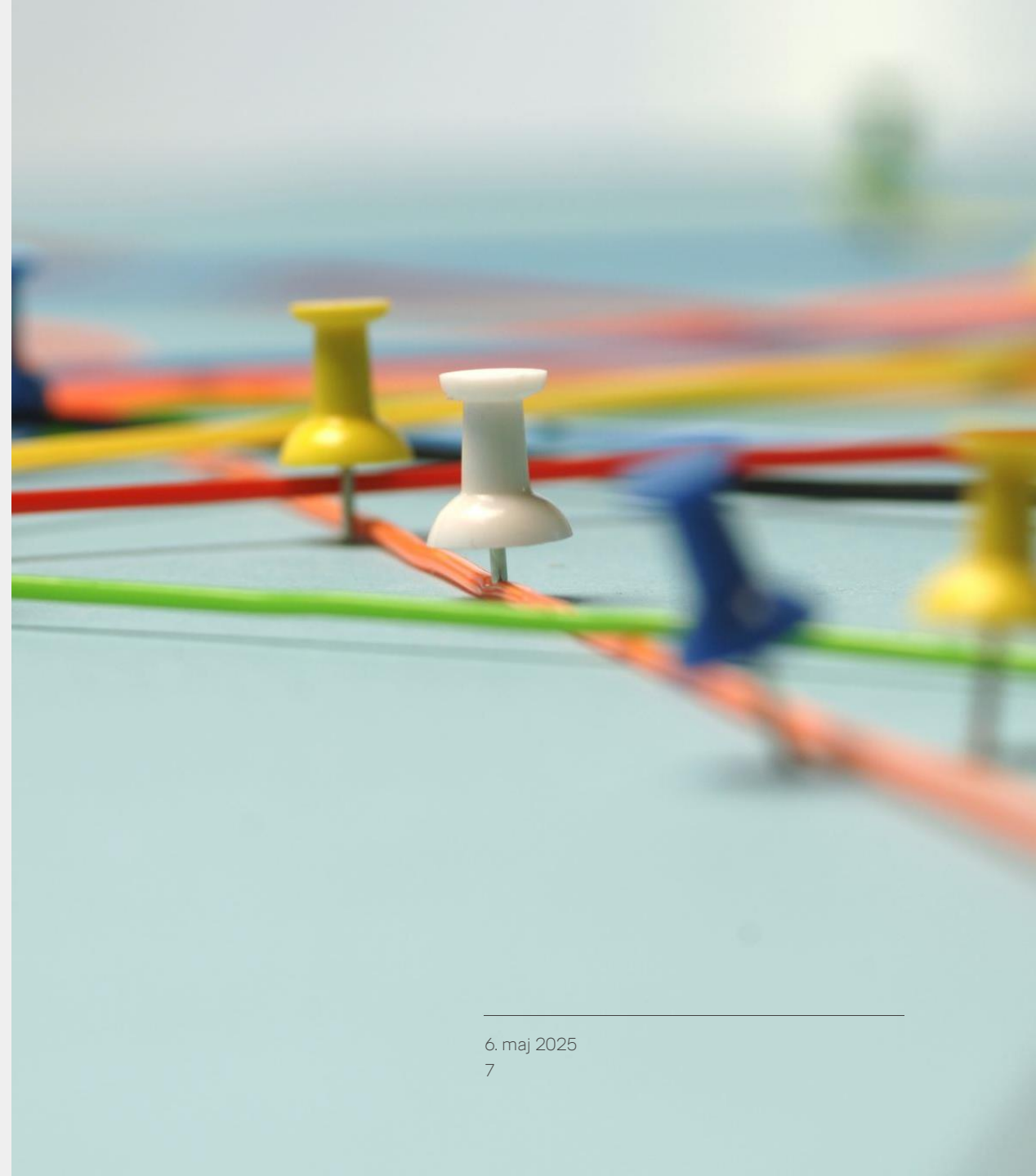

Uddannelsesreform!

Sammenhæng (brobygning!) mellem teori og praksis det allermest centrale!

Aftale om Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelserne i Danmark:

<https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/reform-af-professionsbachelor-og-erhvervsakademiuddannelserne-i-danmark/aftale-om-reform-af-professionsbachelor-og-erhvervsakademiuddannelser.pdf>

Mere praksisrettede uddannelser

- Partierne er enige om, at professionsbacheloruddannelserne i højere grad skal have **fokus på professionsfagligheden og den praksis, uddannelserne retter sig mod**. Undervisningen skal i højere grad tage udgangspunkt i **praksisnære problemstillinger** og de færdigheder, de studerende får brug for i **dagligdagen efter endt uddannelse**. Der skal være en **tydelig sammenhæng** mellem praktikforløbene og undervisningen på uddannelsesinstitutionerne, så undervisningen er baseret på **erfaringer fra praksis**, og de studerendes **læringsudbytte af praktikperioderne** styrkes. Ud over at understøtte, at de studerende opnår de nødvendige faglige kompetencer og kvalifikationer, skal professionsbacheloruddannelserne bidrage til at **fremme demokratisk dannelse**, herunder **interesse for og evne til aktiv deltagelse i et demokratisk samfund**, som grundlag for de studerendes opgavevaretagelse som fagprofessionelle i mødet med borgerne.

Mere praksisrettede uddannelser

- De studerende skal klædes bedre på til den **virkelighed**, der venter dem efter endt uddannelse.
- For at understøtte mere praksisrettede professionsbacheloruddannelser er partierne enige om, at det nuværende bachelorprojekt fremover skal have karakter af en kortere, **mere praksisrettet professionsfaglig bacheloreksamen**.
- Partierne er enige om, at sundhedsuddannelserne skal **styrke** de studerendes **kompetencer** inden for det **patient- og borgernære arbejde**

Høj kvalitet i praktikforløb

- Tilsvarende er partierne enige om, at **praktikforløbene på uddannelserne skal forbedres**, så de studerende i højere grad oplever **trygge og lærerige praktikforløb**. Partierne vil derfor prioritere midler til et **kvalitetsløft af praktikken** på professionsbacheloruddannelserne til gavn for de studerende, herunder et **styrket samarbejde mellem praktiksteder og uddannelsesinstitutioner**, en **styrket kobling mellem teori og praksis i uddannelserne** og mere **støtte og vejledning til de studerende i praktikperioderne**.
- **Praktikstederne i regioner og kommuner spiller en vigtig rolle som meduddannere af professionsbachelorstuderende på velfærdsområderne og derfor også i forhold til et kvalitetsløft af praktikken**. I den forbindelse er det vigtigt for partierne, at de studerende under praktikken modtager løbende vejledning fra uddannede praktikvejledere

Styrket kobling mellem teori og praksis

- Koblingen mellem teori og praksis i uddannelserne skal styrkes. Det kræver et **tættere samarbejde mellem praktiksteder og uddannelsesinstitutioner** om forberedelse, gennemførelse og bedømmelse af de studerendes praktikforløb, for eksempel via **styrkede samarbejder mellem praktiksteder og uddannelsesinstitutioner**, herunder gennem inddragelse af ikke-offentlige aktører på området. På den baggrund etableres en toårig pulje til **udvikling af nye praktikformater og udbredelse af god praksis** på pædagog-, socialrådgiver- og sundhedsuddannelserne. Formålet er at udbrede eksisterende, succesfulde praktikformater og udvikle nye formater med fokus på at styrke de studerendes læringsudbytte i praktikken, herunder uddannelseshospitaler. Puljen vil kunne søges af kommuner eller regioner i samarbejde med professionshøjskoler

Undervisere med kendskab til praksis

- Undervisere med **aktuelt kendskab til og erfaring fra praksis** er afgørende for, at professionsfagligheden og koblingen til praksis kan styrkes i uddannelserne. Partierne bakker derfor op om det igangværende arbejde med at revidere stillingsstrukturen for undervisere ved erhvervsakademier og professionshøjskoler, hvor der blandt andet arbejdes på at tilføje **opgaver i tilknytning til erhvervet/professionen til stillingsindholdet for lektorer**, så de i højere grad kan holde sig opdaterede på blandt andet aktuelle teknologier og metoder i praksis, samt en ny **mulighed for ansættelse af docenter med særligt fokus på praksis**. Herudover bakker partierne op om det igangværende arbejde, hvor der afdækkes behov og muligheder for at etablere kombinationsstillinger med **delt ansættelse i praksis og på en professionshøjskole** eller et erhvervsakademi.

Understøtte en mere divers studentergruppe

- Uddannelserne skal i højere grad kunne **imødekomme, udfordre og løfte studerende med forskellige studieforudsætninger**. Partierne er derfor enige om at prioritere midler til, at uddannelsesinstitutionerne kan styrke tilrettelæggelsen af uddannelserne på en måde, der i højere grad **imødekommer de forskellige studerende**. Det omhandler blandt andet særskilte og fagligt udfordrende forløb eller fag målrettet studerende med stærke studieforudsætninger.
- Derudover er partierne enige om, at det er vigtigt, at **studerende modtager SPS på alle dele af uddannelsen, herunder også i praktikperioder**. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil gå i dialog med institutionerne med henblik på at få afdækket eventuelle udfordringer, der kan opstå i forbindelse med praktikperioder, og hvordan disse udfordringer bedst imødegås

Praksisnærhed i efter-/videreuddannelse

- Der oprettes derfor nye **praksisrettede professionsmasteruddannelser** målrettet professionsbachelor. Professionsmasteruddannelserne skal udbydes af professionshøjskolerne og indplaceres på niveau 7 i kvalifikationsrammen med en **praksisnær profil**, som afspejler arbejdsmarkedets behov på velfærdsområderne. Uddannelserne skal adskille sig fra de nuværende kandidatuddannelser på universiteterne ved at fokusere på **løsning af komplekse opgaver inden for velfærdsprofessionerne**.

Den kliniske vejlednings betydning

Den kliniske vejlednings betydning for de sygeplejerskestuderende er stor, på godt og på ondt.

Men den er også forskningsmæssigt underbelyst.

...på godt...

"Som studerende møder man jo rigtig mange kliniske vejledere, og så sent som i sidste lektion snakkede vi om, hvor stort og positivt indtryk de kan gøre på en.

Jeg havde fx en vejleder på Hjerteafdelingen, jeg stadig tænker på, fordi hun gjorde sådan et stort indtryk på mig."

(Kommentar fra sygeplejerskestuderende, 2024)

...på ondt...

Det var reelt en uge, jeg skulle overleve, fordi jeg kunne bare mærke, jeg følte mig så akavet. Og der følte jeg mig slet ikke godt nok forberedt, for jeg vidste slet ikke, hvad de forventede af mig. (...)

Jeg følte mig simpelthen så kejthåndet. Jeg vidste faktisk slet ikke, hvor jeg næsten var. Helt nærmest panikslagen og jeg havde ingen idé om, hvad de havde af holdninger til mig.

Også fordi den sygeplejerske, der egentlig skulle holde øje med mig, det første hun siger til mig, da jeg kom derhen er: Ja, hun havde stort set egentlig ikke læst på det, men hun vidste da, jeg skulle komme i dag. Og så var jeg sådan lidt "Oh, du ved ikke engang, hvad jeg skal".

Det var reelt kaos. Det var virkelig en tragedie.

(Respondent 1, faldet fra sygeplejerskeuddannelsen i løbet af 2. semester. Poulsen & Aagaard, 2022)

[D]a jeg havde været i praktik, så kunne man godt se, altså de løber jo stærkt. Mega fedt, slet ikke det...

Men jeg kunne godt se, at de var sådan, at de var PRESSEDE. Jeg havde en rigtig dårlig praktik faktisk også. Det er selvfølgelig heller ikke super fedt, når man står i sådan en situation. Jeg blev kastet rundt som en kastebold, men det viser jo selvfølgelig også virkeligheden lidt, føler jeg.

Men når man står der, har kun gået på uddannelse i hvad, to måneder eller sådan noget, så er det meget voldsomt.

(Respondent 2, faldet fra sygeplejerskeuddannelsen i løbet af 2. semester. Poulsen & Aagaard, 2022)

Jeg var ude for et pludseligt hjertestop, mens jeg var der, og kom ned som nummer to på stedet (...) Og det tror jeg ikke har været godt på nogen måde. Det har virkelig været et chok for mig og har været virkelig svært at bearbejde efterfølgende, fordi altså jeg har aldrig set et hjertestop, før jeg så det der. Og jeg var 20 år på det tidspunkt, så jeg er jo heller ikke så gammel og sådan. Nok har jeg oplevet nogle frygtelige ting, men aldrig noget i den kaliber. Og der tror jeg på en eller anden måde, at jeg har savnet at blive grebet på en eller anden måde.

(Respondent 7, faldet fra sygeplejerskeuddannelsen på 3. semester. Poulsen & Aagaard, 2022)

Helt ærligt! Hvad skal vi med praktik i sygeplejerskeuddannelsen?

”God praktikuddannelse er afhængig af vejlederne og de vilkår, de gives. Det betyder helt konkret, at vi, udover naturligvis at sætte patienten i centrum, også skal sætte de lærende og deres vejledere i centrum. Det har vi gjort alt for sjældent – og HELT ÆRLIGT, så håber jeg, at vi tør gøre det meget mere. Det fortjener de studerende. Det fortjener vejlederne. Det fortjener alle dem, der har brug for omsorg og sygepleje.”

(V. R. Noer. 2024. Kap.3, i: D.B. Danbjørg & M. Holen (red.), Helt ærligt! Hvad skal vi med praktik i sygeplejerskeuddannelsen? Munksgaard)

Den kliniske vejleder som brobygger

...mellem teori
og praksis

...til afdelingens
mennesker og
kultur

...mellem
campuslæring
og praksislæring

...til måder at
være
professionel på

...til måder at
leve et liv som
professionel på

...mellem
forestilling og
virkelighed

Den kliniske vejleder som brobygger til karriere

Professions(ud)dannelsens dobbelte formål (Tange, 2023)

- Understøtte faglig læring
- Understøtte autonomi og handlekraft

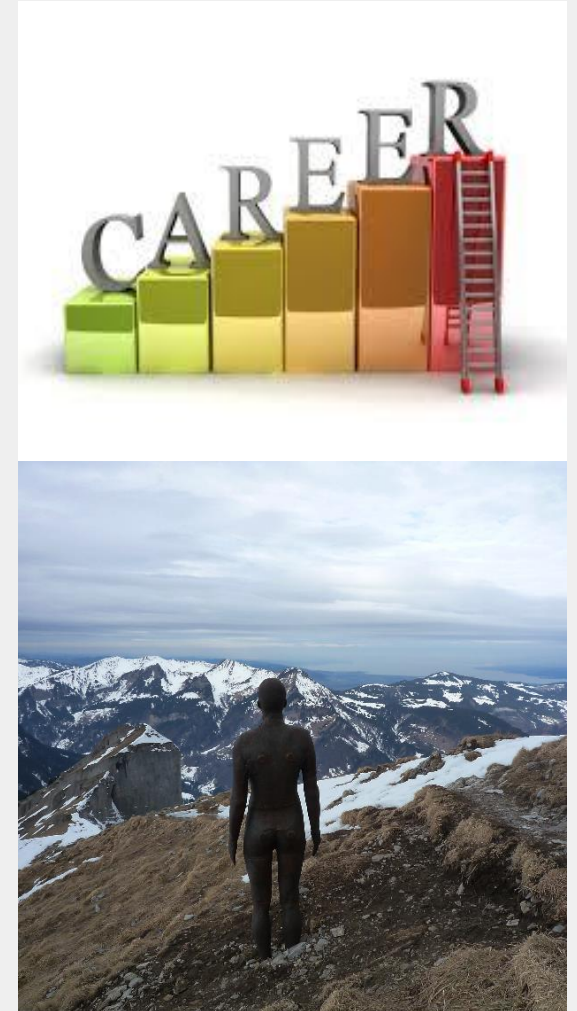
Et tredje formål (Poulsen & Skovhus, 2025 forthcoming)

- At understøtte de studerendes mulighed for og reflekterede bevidsthed om at leve et liv med professionen – på tværs af uddannelse, arbejde og øvrigt liv.

Forskellige karriereforsståelser

- Karriere i hverdagssproget: vertikal progression i arbejdslivet.
- Karriere i moderne forskningslitteratur: karriere noget, som alle mennesker har og udfolder, når vi bevæger os gennem uddannelse og arbejde i relation til andre mennesker og kontekster (Thomsen et al. 2024). Horisontal bevægelse.

Det horisontale karrierebegreb

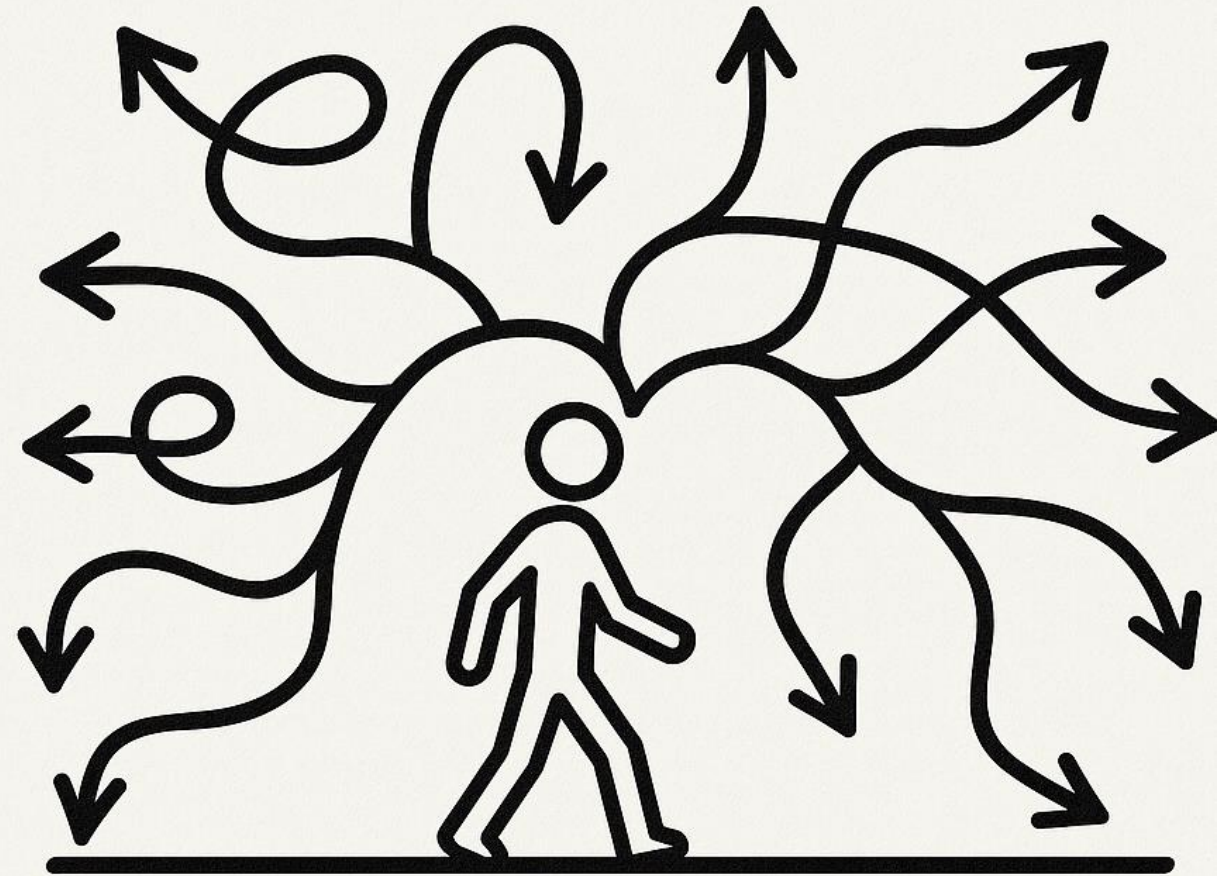
Ikke et normativt eller foreskrivende begreb, som handler om individuel præstation.

Et beskrivende begreb, som udtrykker hvordan mennesker lever liv med uddannelse og arbejde.

Et begreb, som søger at åbne forståelsen af karriere, så vi kan se, at karriere kan bevæge sig mange steder hen – ikke blot vertikalt, men også horisontalt, til siden, diagonalt, snoet, drejet og meget mere.

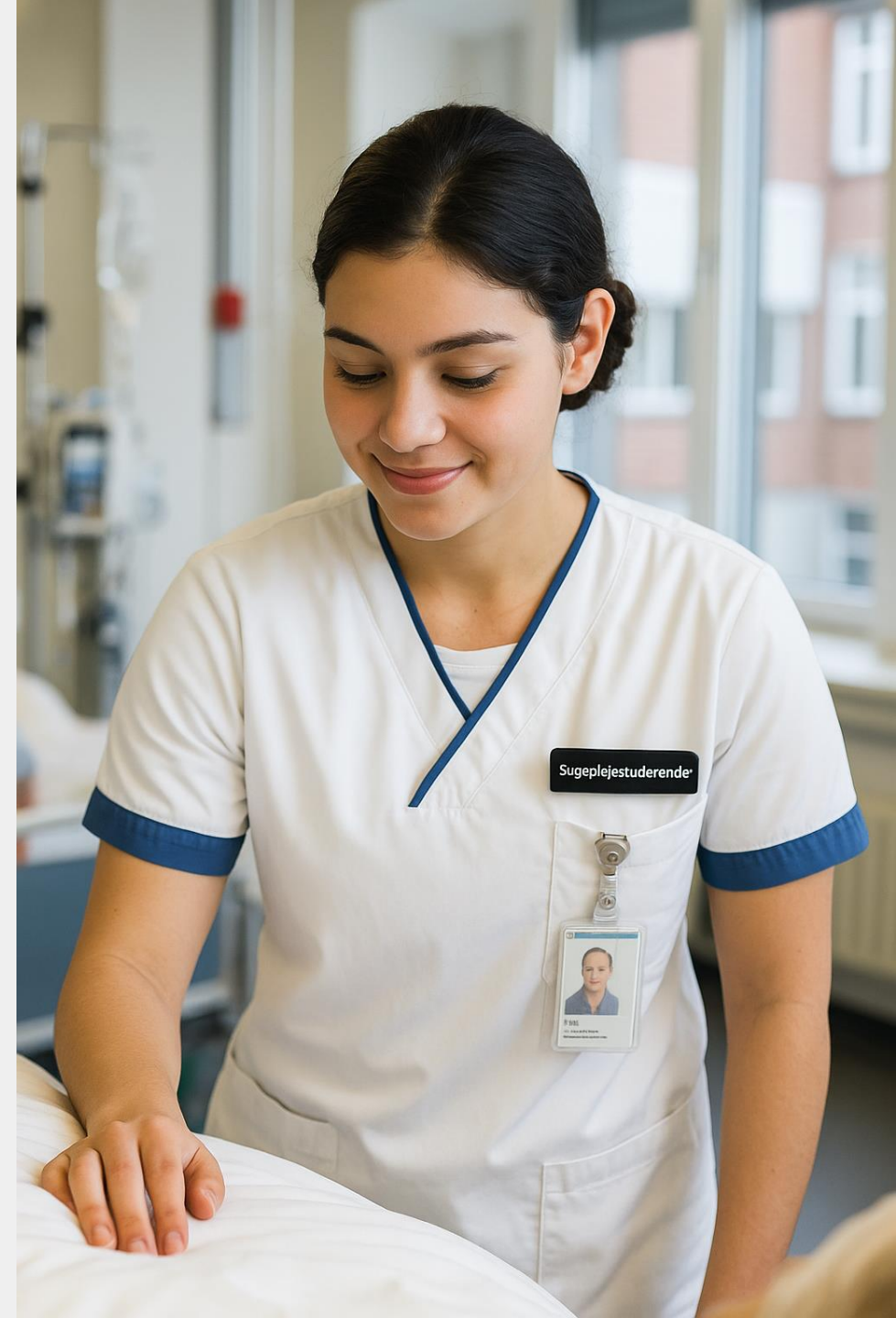
Karriere i denne forståelse må altså grundlæggende ses ud fra det enkelte menneskes perspektiv (Thomsen, et al., 2024, Thomsen, 2022).

Career

Studerendes karriereudvikling

- studerende på professionsuddannelserne er i gang med deres karriere.
- bevæger sig gennem uddannelse, klinik og måske også studiarbejde og må dagligt træffe en række beslutninger om hvordan deres uddannelsesliv kan spille sammen med deres øvrige liv. Det er karrierebeslutninger.
- finder sted (oftest) ubevidst og bevidst.
- de studerendes centrale læringsmuligheder med henblik på ny indsigt i og nye erfaringer med professionen og det at leve et liv med professionen er først og fremmest knyttet til det, der sker i praktikken – og i evt. studiejobs i forlængelse heraf.

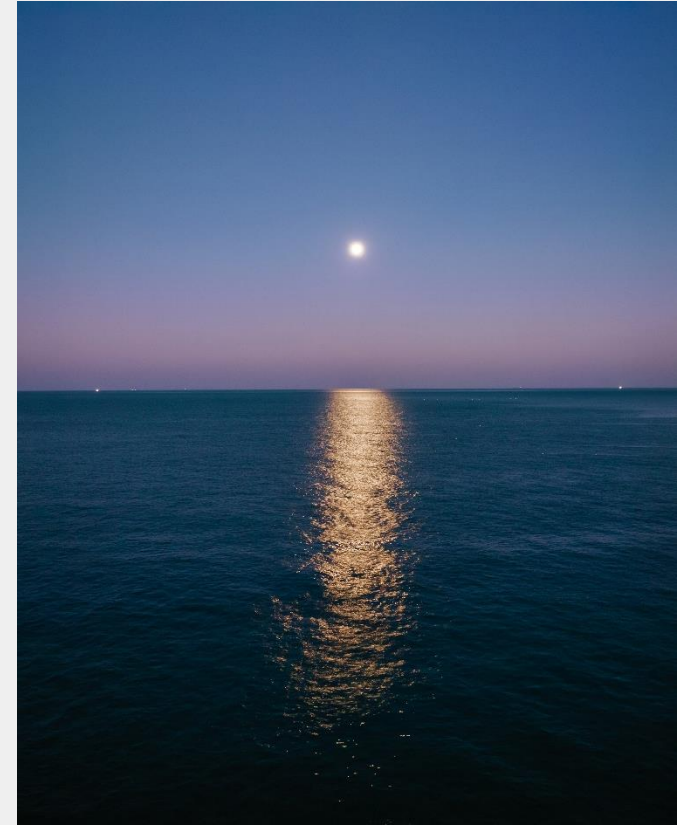
Mennesker kan ikke undgå at karrierelære

I værdsatte og troværdige fællesskaber udveksles viden og erfaring om arbejde og uddannelse på mange forskellige måder:

- **Forventninger.** I fællesskabet er der særlige forventninger indbyrdes imellem dem der er en del af fællesskabet.
- **Feedback.** Fællesskabet bidrager til det billede, den enkelte får af sig selv gennem den feedback fællesskabet giver.
- **Support** og opbakning. Fællesskabet kan give support og opbakning til individets projekter, eller det modsatte.
- **Modellering.** Fællesskabet udgør og udveksler eksempler på og normer om, hvad der er 'godt' eller 'ikke godt'.
- **Information.** Fællesskabet udveksler information om uddannelse og profession, som kan blive opfattet som særligt troværdig. (Thomsen et al. 2024)

Klinisk vejledning som horisontudvidelse

- Den studerendes læreprocesser og karrierebeslutninger er afgrænset af den studerendes horisont for, hvad der opleves relevant og realistisk og anerkendelsesværdigt i det sociale miljø.
- Klinisk vejledning handler derfor ***også*** om at bidrage til, at udvide den studerendes horisont for måder at være professionsudøver på, og hvordan man kan leve liv med professionen.
- Understøtte at den studerende bliver mere bevidst om og reflekterer over sin egen horisont.
- At den kliniske vejleder tilsvarende reflekterer over sin egen horisont for professionsudøvelse, og hvordan det tilsigtet og utilsigtet kan komme til at spille en rolle i vejledning og klinisk undervisning bredt set.

Brobygning til livsverden og professionsforståelse

En vejledningsaktivitet, der bygger bro:

De studerende kortlægger måder at være professionel på som de har stiftet bekendtskab med undervejs i klinikken. Det kan være i forhold til faglige funktioner, faglige ambitioner, måder at balancere profession og øvrigt liv på, faglige styrker mv.

Kortlægningen kan lægge op til drøftelser af, hvad har vi set, hvad overraskede os, hvad var som forventet, hvad er ligheder og forskelle i det vi har set og mødt, hvad er vigtigt for mig og hvorfor, hvad er vigtigt for andre og hvorfor. Hvad er vi hver især og i fællesskab blevet klogere på ift. professionen og forskellige måder at leve et liv med professionen.

Formålet med en sådan øvelse er at dele perspektiver og erfaringer med hinanden, understøtte fælles refleksion og udvide horisonten for hvilken professionsudøver man kan være og hvordan man kan leve liv med professionen.

3 centrale foci, som den kliniske vejleder understøtter

Faglig læring:

- Hvad er vigtigt at lære og at kunne i denne profession?

Professionel myndighed:

- Hvordan tilegner jeg mig autonomi og handlekraft som professionsudøver?

Karriereudvikling:

- Hvordan kan man leve et liv med sin profession, og hvordan (og hvor) kan jeg leve som den professionsudøver, jeg gerne vil være?

Drøft i mindre grupper:

- Hvordan kan perspektiverne fra oplægget inspirere din egen praksis?
- Hvilke spørgsmål vil du stille oplægsholder?

Litteratur

- Noer, V. R. (2024). Helt ærligt – ikke hvem som helst kan være klinisk vejleder. I *Helt ærligt! Hvad skal vi med praktik i sygeplejerskeuddannelsen?* Munksgaard.
- Poulsen, B. K. & Skovhus, R. B. (2025 forthcoming). Professionel vejledning og karrierevejledning. I *Professionsdidaktiske grundbegreber*. Klim.
- Poulsen, B. K., & Aagaard, K. (2022). *Undersøgelse af årsager til frafald fra VIA-uddannelser blandt studerende med HF-VUC-baggrund: afrapportering af interviewundersøgelse og litteraturgennemgang med fokus på frafald fra VIAs pædagog- og sygeplejerskeuddannelser*. Forskningscenter for uddannelseskvalitet, professionspolicy og praksis, VIA University College.
- Tange, N. B. (2023). *Den pædagogiske dobbeltbevægelse: En empirisk undersøgelse af, hvordan spændingsfeltet mellem elevernes frigørelse og tilpasning viser sig i grundskolelæreres pædagogiske praksis*. Aalborg Universitetsforlag. <https://doi.org/10.54337/aau679683201>
- Thomsen, R. (2022). *Karriere*. Tænkepause #98. Aarhus Universitetsforlag.
- Thomsen, R., Skovhus, R. B., Poulsen, B. K., & Buhl, R. (2024). *Uddannelse og job: karrierelæring i skolen*. Aarhus Universitetsforlag.